

Türk Eğitim Tarihi Tezleri Üzerine Bir Bilanço Denemesi

Mustafa Şahin*

Giriş

Eğitim tarihinin temel amacı insanoğlunun geçen süreçte eğitim adına ortaya koyduğu değerleri, uygulamaları, kurumları ve sistemi incelemektir. Türk Eğitim Tarihinin amacı da en eski tarihinden günümüze kadar Türk insanının ürettiği, benimsediği, geliştirdiği eğitim ve öğretim ile ilgi düşünceleri, kurumları, uygulamaları ortaya koymak, insan yetiştirme düzenini ve nasıl bir insan yetiştirilmeye çalışıldığına araştırmaktır (Akyüz, 2010). Türk Eğitim Tarihi adı ile olmasa da Eğitim Tarihi dersi Türk eğitim sisteminde 19. yüzyılın sonlarında okutulmaya başlanmıştır. İlk zamanlarda doğrudan Eğitim Tarihi şeklinde ele alınmayan bu ders Musa Kâzım Bey'in 1897'de yazdığı "Rehber-i Tedris ve Terbiye" adlı eserinde eğitim tarihine bir bölüm ayırması ile okutulmaya başlanmıştır. 1910'da Milaslı Gad Franko'nun yazdığı "Yunan-ı Kadimede Terbiye Nazariyeleri" isimli kitap ile Musa Kâzım Bey tarafından 1911'de yazılan "Hükema-i Cihan ve Talim ve Terbiye Tarihi" isimli kitapları alanın öncülerinden olmuştur. Nafi Atuf Kansu tarafından 1918'de "Fenn-i Terbiye Tarihi" ile yazılan kitabın yeni baskısı 1929'da "Pedagoji Tarihi" adıyla çıkmıştır. Söz konusu ders süreç içinde "Pedagoji Tarihi", "Terbiye Tarihi", "Terbiye ve Tedris Tarihi" isimleriyle okutulmuştur (Binbaşıoğlu, 1995: 53-57, 78, 102, 142, 154). Eğitim Tarihi adı ile ilk kez 1965'de Ankara Üniversitesi Eğitim (Bilimleri) Fakültesi'nde okutulmuş, 1982 YÖK sonrası başka bazı eğitim fakültelerinde de okutulmaya başlanmıştır. Bu ders eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırıldığı 1997'de programdan çıkartılmış ve 2007-2008 öğretim yılından itibaren tekrar bir genel kültür dersi olarak okutulmaya başlanmıştır (TALİD, 2008c).

Son yıllarda Türk Eğitim Tarihi ile ilgili araştırmaların sayısı her geçen yıl daha da sistemleşerek ve gelişerek artmakla birlikte (Ergün, 2008) henüz istenilen ölçülerde değildir (TALİD, 2008b). Alan yazında Türk eğitim tarihi çalışmalarıyla ilgili Cüçük (2017), Ergün (2006), Gündüz (2018), Somel (2015), Şahin (2013), Talid

* Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, mustafa.sahin@deu.edu.tr ORCID:0000-0001-8789-514X

(2008) ve Uygun (2012) tarafından bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Söz konusu çalışmalarda Türk eğitim tarihi metodoloji, kavram ve konu seçimlerindeki sorunlar ve sıkıntılar bağlamında ele almıştır. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin ölçülebilir verilerle bir doküman incelemesi çerçevesinde ele alındığı bu çalışmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Amaç

Araştırmanın amacı, Türk Eğitim Tarihi'yle ilgili yapılmış tezlerin bazı değişkenler bakımından nasıl bir dağılım gösterdiğini incelemektir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi, “Türk Eğitim Tarihi'yle ilgili yapılmış tezler bazı değişkenlere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise, Türk Eğitim Tarihi'yle ilgili yapılmış tezler; yıllarına, hazırlandığı üniversitelere, danışmanlarının unvanlarına, yüksek lisans veya doktora tezi olmalarına ve araştırma konularına göre nasıl bir dağılım gösterdiği şeklinde dizayn edilmiştir.

Yöntem

Doküman incelemesi yapılan bu çalışmada belli başlı beş aşama izlenmiştir: Dokümanlara ulaşma, orijinaliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verinin analiz edilmesi ve verinin kullanılması. Tez dokümanlarından elde edilen verilerin analizinde, betimleme amacıyla frekans tablolarından yararlanılmıştır. Ayrıca son araştırma sorusu için tematik bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamalarını kapsayan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırmanın verilerine ulaşmak için, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde ayrıntılı taramalar yapılmıştır. İlk etapta konu başlıklarında anahtar kelime olarak eğitim-öğretim ve tarih başlıkları taranmıştır. Diğer konu başlıklarında ise, bunlara ek olarak dizin terimlerine ve tez adına “eğitim” anahtar kelimesi yazılarak tarama tamamlanmıştır.

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanmayan bazı tezlere, eğitim tarihi alanında çalışmalar gerçekleştiren akademisyenlerin buldukları üniversitelerin internet sayfalarından ulaşılmıştır. Ankara Üniversitesi Açık Arşiv, Mitos Açık Erişim Sistemi'nden ve bunun dışında çeşitli üniversitelerin tez veri tabanları incelenerek de konuyla ilgili tezlere ulaşılmıştır. Bu çalışmaların varlığı araştırılan kaynaklardan belirlenmiştir.

Araştırmada yer alan konu başlıkları tezlerin yoğun olduğu alanlar ve cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası var olan öğretim kademeleri göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Tema başlıkları; alan çalışmaları, yerel çalışmalar, biyografi, medrese, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, öğretmen yetiştirme, yaygın eğitim, eğitim politikaları, yabancı okullar, Osmanlı eğitimi ve diğerleri olmak üzere 13 adet olarak belirlenmiştir.

Araştırmada eğitim-öğretim konu başlığında, öğretmen ve eğitim temalarını işleyen birçok edebî eser incelemesi tezi ile karşılaşmıştır. Bu edebî eserler her ne kadar dönemsel olarak eğitim tarihi başlığına uygun görülse de belirtilen eserlerin, kişilerin hayal ürünü olması ve dönemi tam anlamıyla yansıtmayacağı belirsizliği nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir.

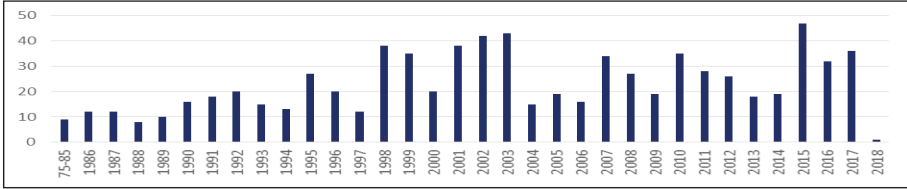
Çalışmada, ulaşılan tezler unvanlarına göre ayrılırken iki danışman ile yürütülen tezler belirlenmiştir. Bu tezlerde ilk danışmanın unvanı esas alınmıştır. Araştırmada ulaşılan tezler, yüksek lisans ve doktora şeklinde ayrılarak belirlenen alt problemler ışığında incelenmiştir. Ulaşılan tezler sonunda, bir adet sanatta yeterlilik tezi doktora tezlerine dahil edilerek araştırmada yer almıştır.

Bulgular

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmanın ilk alt problemi “Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış tezlerde yıllarına göre nasıl bir dağılım görülmektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgular iki grafik hâlinde verilmiştir.

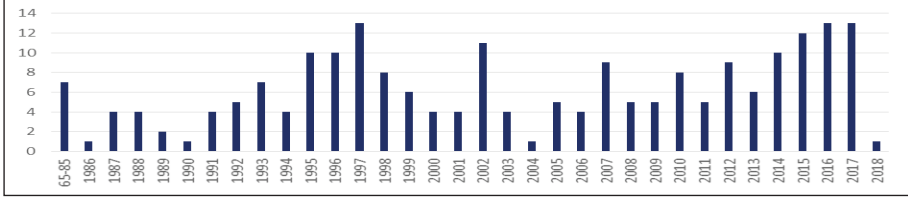
Grafik 1: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımları görülmektedir. Yüksek lisans tezleri yıllara göre incelendiğinde; Türk Eğitim Tarihi alanında yapılan ilk yüksek lisans tezinin 1975’de DTÇF’de Mustafa Ergün tarafından hazırlanmış olan “Fatih Zamanına Kadar Medreseler” başlıklı çalışmanın olduğu görülmüştür. Yüksek lisans tezlerindeki artış 1990’lı

yıllarda başlamış 2015 yılında 47 tez ile en yüksek düzeye ulaşmış, ancak geçen süreçte istikrarlı bir yapı sağlanamamıştır.

Grafik 2: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

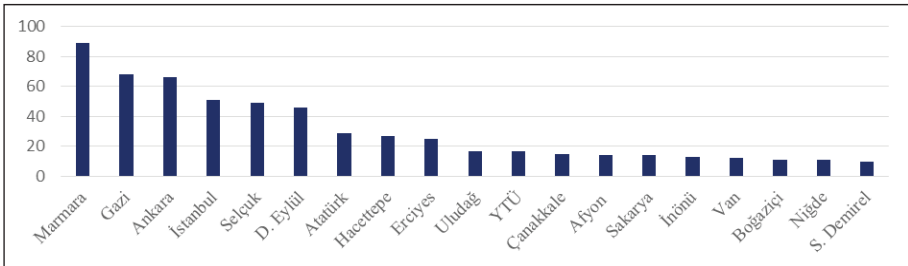

Grafik 2’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımları sunulmuştur. Doktora tezleri yıllara göre incelendiğinde; Türk Eğitim Tarihi ile ilgili ilk doktora tezinin 1965 yılında DTCTF’de, İsmail Bengü tarafından hazırlanan “Osmanlı İmparatorluğu’nda 1773’ten 1923’e Kadar Medreseler ve Mekteplerde Sivil Öğretimin Gelişmesi” isimli çalışmanın olduğu görülmüştür. Doktora tezlerinin 1990’lı yıllarla birlikte bir artışa geçtiği ve 1997 ile 2015 ve 2016 yıllarında 13’er tezle en yüksek düzeye ulaştığı görülmüştür. Ancak geçen süreçte istikrarlı bir yükseliş sağlanamamıştır.

Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

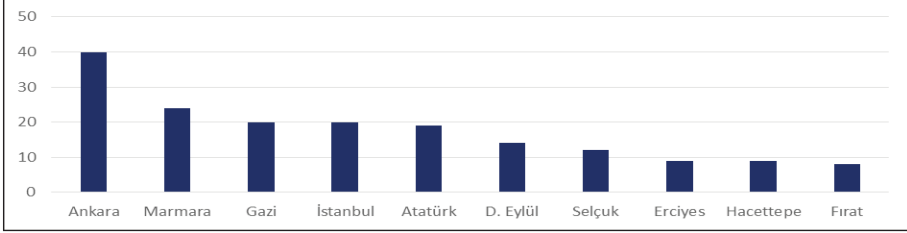
Araştırmanın ikinci alt problemi “Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış tezlerde yapıldığı üniversitelere göre nasıl bir dağılım görülmektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik elde edilen bulgular iki grafik halinde verilmiştir.

Grafik 3: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 3'te Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin üniversitelere göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 3 incelendiğinde 1975'ten günümüze toplam 66 üniversitede yüksek lisans tezinin sonuçlandırıldığı gözlenmektedir. Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış 780 yüksek lisans tezinden 89'unun sonuçlandırıldığı Marmara Üniversitesi, hazırlanan tez sayısı ile Türkiye üniversiteleri içinde birinci sırada yer almaktadır. Marmara Üniversitesi'ni sırasıyla Gazi (68), Ankara (66), İstanbul (51), Selçuk (49), Dokuz Eylül (46), Atatürk (29), Hacettepe (27), Erciyes (25), Uludağ (17), Yıldız Teknik (17), Çanakkale 18 Mart (15), Afyon Kocatepe (14), Sakarya (14), İnönü (13), Van 100. yıl (12), Boğaziçi (11), Niğde (11) ve Süleyman Demirel (10) Üniversitesi izlemektedir. Diğer kolonundaki üniversitelerde toplam 196 yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Grafik 4: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

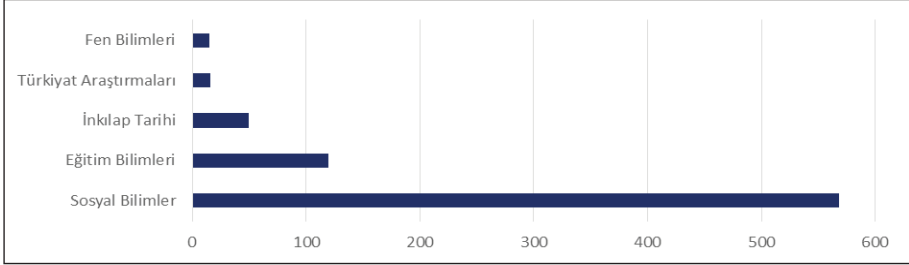

Grafik 4'de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 4 incelendiğinde 1965'ten günümüze toplam 26 farklı üniversitede doktora tezinin sonuçlandırıldığı gözlenmiştir. Türk Eğitim Tarihi alanında hazırlanmış 215 doktora tezinden 40'ının sonuçlandırıldığı Ankara Üniversitesi, hazırlanan tez sayısı ile Türkiye üniversiteleri içinde birinci sırada yer almaktadır. Ankara Üniversitesini Marmara (24), Gazi (20), İstanbul (20), Atatürk (19), Dokuz Eylül (14), Selçuk (12), Erciyes (9), Hacettepe (9) ve Fırat (6) Üniversitesi izlemektedir. Diğer kolonundaki üniversitelerde toplam 20 doktora tezi hazırlanmıştır.

Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

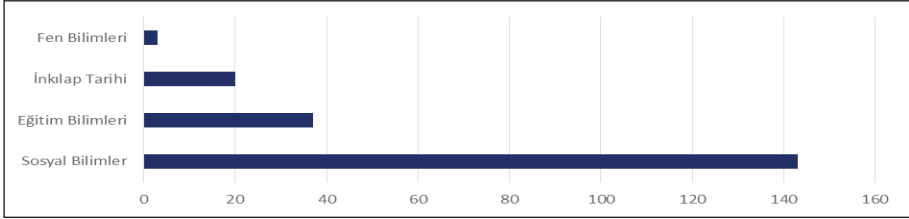
Araştırmanın üçüncü alt problemi "Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış tezlerde yapıldığı enstitülere göre nasıl bir dağılım görülmektedir?" olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik elde edilen bulgular iki grafikte verilmiştir.

Grafik 5: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Yüksek Lisans Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Grafik 5’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin enstitülere göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 5 incelendiğinde Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış 780 yüksek lisans tezinin içinde en fazla sayıya 568 tezle Sosyal Bilimler Enstitüsü sahiptir. Bu sayıyı Eğitim Bilimleri Enstitüsü (120), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (50), Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (16) ve Fen Bilimleri Enstitüsü (15) izlemektedir. “Diğer” kolonunda bulunan 11 tezi ise çeşitli enstitülerde hazırlananlar ve kaynaklarda hazırlandığı enstitüye rastlanılmayanlar oluşturmaktadır.

Grafik 6: Türk Eğitim Tarihi ile İlgili Doktora Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

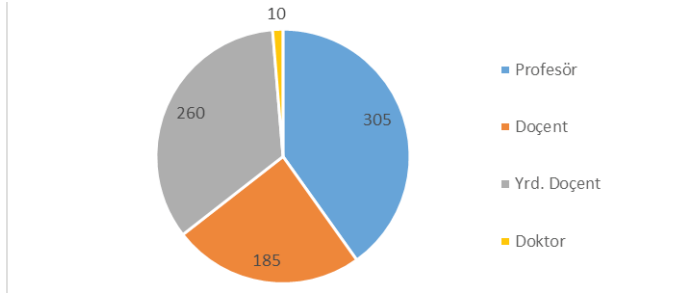

Grafik 6’da Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan doktora tezlerinin enstitülere göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 6 incelendiğinde Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış 114 doktora tezinin içinde en fazla sayıya 143 tezle Sosyal Bilimler Enstitüsü sahiptir. Bu sayıyı Eğitim Bilimleri Enstitüsü (37), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (20) ve Fen Bilimleri Enstitüsü (3) izlemektedir. “Diğer” kolonunda bulunan 12 tezi ise çeşitli enstitülerde hazırlananlar ve kaynaklarda hazırlandığı enstitüye rastlanılmayanlar oluşturmaktadır.

Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılım

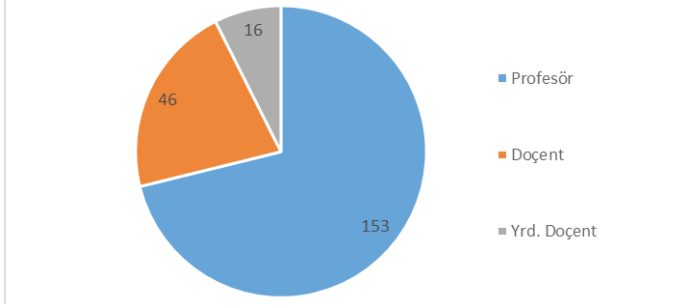
Araştırmanın dördüncü alt problemi “Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış olan tezler danışmanlarının unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik elde edilen bulgular iki grafikte verilmiştir.

Grafik 7: Türk Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Olan YL Tezlerinin Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Grafik 7’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 7’ye göre Türk Eğitim Tarihi alanında yapılan yüksek lisans tez danışmanlarının unvanlarına bakıldığında, tezlerin en çok 305 tez sayısı ile profesör unvanına sahip danışmanlarca yürütüldüğü görülmektedir. Bunu 260 teze yardımcı doçentlerin danışmanlığında yürütülen tezler izlemektedir. Doçent unvanına sahip danışmanlarca yürütülen tezlerin sayısı ise 185’tir. Bu dağılımda 10 ile en az sayıya sahip olan ise doktor unvanına sahip danışmanlarca yürütülen tezler olarak görülmüştür. “Diğer” kolonunda bulunan 20 tez ise araştırılan kaynaklarda danışmanlarının ya da unvanlarının belirtilmediği tezlerden oluşmaktadır.

Grafik 8: Türk Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Olan Doktora Tezlerinin Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

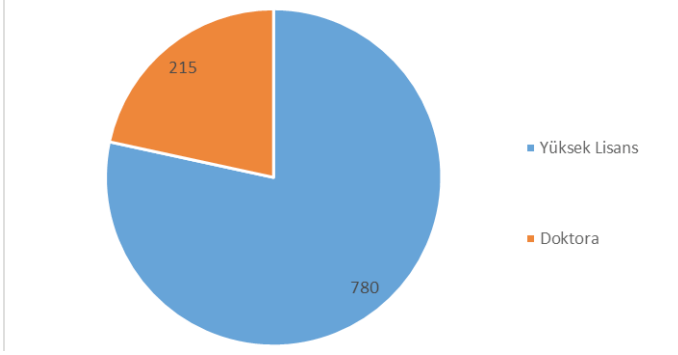

Grafik 8’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan doktora tezlerinin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 8’e göre Türk Eğitim Tarihi alanında yapılan doktora tez danışman unvanlarına bakıldığında, tezlerin en çok 153 tez sayısı ile profesör unvanına sahip danışmanlarca yürütüldüğü görülmüştür. Bu sayıyı 46 ile doçent danışmanlığında yürütülen tezler izlemektedir. Yardımcı doçent unvanına sahip danışmanlarca yürütülen tez sayısı ise 16’dır. “Diğer” kolonunda bulunan 16 tez ise araştırılan kaynaklarda danışmanlarının ya da unvanlarının belirtilmediği tezlerden oluşmaktadır.

Tezlerin Yüksek Lisans/Doktora Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmanın beşinci alt problemi “Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış olan tezler yüksek lisans/doktora tezi olmalarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik elde edilen bulgular iki grafikte verilmiştir.

Grafik 9: Türk Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Olan Tezlerin YL/Doktora Düzeyine Dağılımı

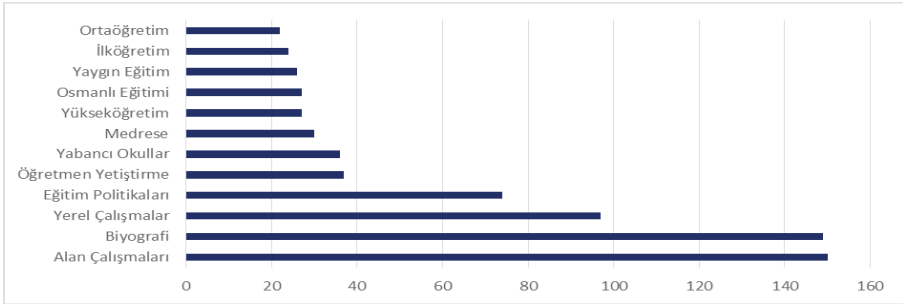

Grafik 9’da Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan tezlerin yüksek lisans ve doktora tezi olmalarına göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 9’a göre Türk Eğitim Tarihi alanında yapılan tezlere bakıldığında, bunların 780’inin yüksek lisans kademesinde 215’inin ise doktora aşamasında hazırlandığı görülmüştür.

Tezlerin Araştırma Konularına Göre Dağılımı

Araştırmanın yedinci alt problemi “Türk Eğitim Tarihi ile ilgili yapılmış tezler araştırma konuları ve bu konuların yıllarla olan ilişkilerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik elde edilen bulgular iki grafikte verilmiştir.

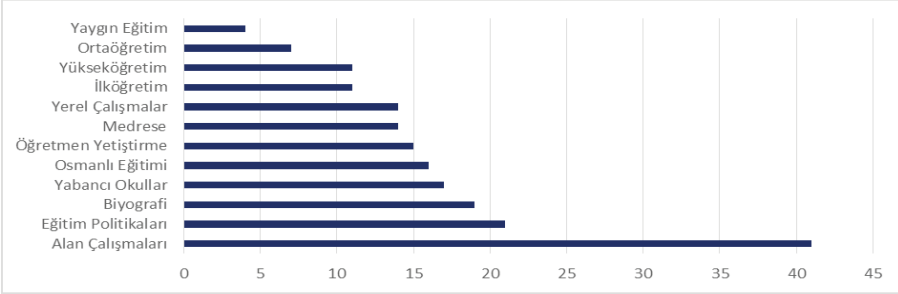
Grafik 10: Türk Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Olan YL Tezlerinin Konu Dağılımı

Grafik 10’da Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin konularına göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 10’a göre Türk Eğitim Tarihi

alanında yapılan yüksek lisans tez konularına bakıldığında, 150 tezle en çok alan çalışmalarında çalışıldığı görülmüştür. Bunu 149 tezle biyografiler, 97 tezle yerel çalışmalar temalı tezler izlemektedir. Son olarak diğerleri başlığı altında toplanan tezlerin sayısı 81 adettir.

Grafik 11: Türk Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Olan Doktora Tezlerinin Konu Dağılımı

Grafik 11’de Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan doktora tezlerinin konularına göre dağılımları sunulmuştur. Grafik 11’e göre Türk Eğitim Tarihi alanında yapılan doktora tez konularına bakıldığında, 41 tezle en çok alan çalışmalarında çalışıldığı görülmüştür. Bunu 21 tezle Eğitim politikaları alanında yapılan çalışmalar izlemektedir. Diğerleri başlığı altında ise 25 tez toplanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın bulgularına göre eğitim tarihi alanında yapılan ilk tez bir doktora tezi olup 1965 yılına aittir. Hazırlanmış olan ilk yüksek lisans tezi ise 1975 yılına aittir. Hazırlanan doktora tezlerinin 1992 sonrasında hızlı bir artışa geçtiği ve 1997 yılında 13 tez ile en yüksek düzeye ulaşıldığı görülmüştür. Hazırlanan yüksek lisans tezlerinde ise artış 90’lı yıllardan başlayarak 2015 yılında 47 tezle en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Hazırlanan tezlerin 1990’lı yıllarda artışa geçtiği görülmüştür. Sayının bu dönemlerde artış göstermesinin nedeni 1980 ve 1990’larda bu alanda doktoralarını tamamlamış Türk Eğitim Tarihi alanındaki akademisyenlerin sayısının artmaya başlaması ve doğal olarak bu alanda öğrenci yetiştirmeleriyle açıklanabilir. Bu alana ilişkin hazırlanan tezlerde 2000’li yılların başlarında azalma ve 2000’lerin sonlarına doğru meydana gelen artış ise YÖK’ün 1997’de almış olduğu Eğitim

Fakülteleri'nin yeniden yapılandırılması kararı gereği "Türk Eğitim Tarihi" derslerinin programlardan çıkartılmış olması ve ardından 2006'dan itibaren tekrar programlara konulmuş olmasıyla açıklanabilir.

Diğer disiplinlere göre daha yeni bir çalışma alanı olan Türk Eğitim Tarihi alanında geçen 53 yıllık süreçte tez sayılarında genel olarak bir artış gözlenmekle birlikte ne yüksek lisans ne de doktora tezlerinin artışında genel bir istikrar sağlanamamıştır. Türk Eğitim Tarihi alanında yüksek lisans ve doktora tamamlayan araştırmacılardan hatırı sayılır bir bölümü daha sonraları kadrolarının bulunduğu anabilim dalının gereği konularda tezler yaptırdıklarından istenilen artışın sağlanamayışında bunun etkisi olmuş olabilir.

Tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde görece daha önceki yıllarda kurulmuş üniversiteler ön sıralara yerleşmişlerdir. Bu noktada söylenebilecek en önemli nokta Marmara Üniversitesi'nin kendisini izleyen üniversitelerden açık farkla önde olduğudur. Doktora tezlerinin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımına bakıldığında 25 tez ile Ankara Üniversitesi kendisini izleyen üniversitelerden çok öndedir. Ankara ve Gazi Üniversiteleri'nde doğrudan Türk Eğitim Tarihi alanında çalışan akademisyenlerin varlığı bu üniversitelerde hazırlanmış olan tezlerdeki sayıların yüksekliğini açıklayabilir. Marmara ve Selçuk Üniversiteleri'nde özellikle yüksek lisans basamağındaki tezlerin çokluğu bu üniversitelerin İlahiyat Fakülteleri'ne bağlı "Temel İslam Bilimleri" alanında hazırlatılan Türk Eğitim Tarihi tezlerin çokluğuyla açıklanabilir (TALİD, 411-430).

Gerek yüksek lisans gerekse doktora tezlerinde Sosyal Bilimler Enstitüleri'nin açık farkla önde olmaları iki nedenle açıklanabilir: (1) Eğitim bilimleri enstitülerinin ancak 2000'li yıllarda faaliyete geçmesi ve doğal olarak çok daha önce çalışmalarına başlayan Sosyal Bilimler Enstitüleri'ne göre daha az tez hazırlanması, (2) Sosyal Bilimler Enstitüleri doğası gereği tarih, ilahiyat, sosyoloji, güzel sanatlar, antropoloji, felsefe gibi pek çok akademik çalışma alanını bünyesinde barındırmaktadır. Doğal olarak da hazırlanan tez sayısı daha fazla olmaktadır.

Yüksek lisans ve doktora tezlerindeki danışmanlıkların büyük çoğunluğunu profesörlük unvanına sahip öğretim üyeleri yapmıştır. Bunu üniversitelerdeki Türk Eğitim Tarihi ile ilgilenen mevcut öğretim üyesi potansiyeliyle açıklamak mümkün olabilir.

Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan tezlerin yüksek lisans/doktora tezi olmalarına göre dağılımına bakıldığında, 1975'den günümüze 780 adet yüksek lisans tezi ve 1965'den günümüze toplam 215 adet doktora tezi yayımlanmış

olduğu görülür. Yüksek lisans/doktora tezleri rakamsal olarak karşılaştırıldığında yüksek lisans tezlerinin lehine 1/4'lük bir oran ortaya çıkmaktadır. Bu durum akademik basamaktaki oransal dağılıma uygun düşmekle birlikte aynı zamanda üniversitelerdeki alana ilişkin yetmişmiş öğretim üyesi kadrolarının sayıca yetersizliğiyle ve doktora kadrolarının doğal olarak daha sınırlı tutulmasıyla açıklanabilir.

Türk Eğitim Tarihi alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerindeki konuların dağılımına bakıldığında, 1975'ten günümüze tüm yılların en önemsenen çalışma konuları "Alan Çalışmaları" ve "Biyografiler" olmuştur. Türk Eğitim Tarihi alanında ilk kez 1965 yılında yapılan doktora tezinden günümüze en çok çalışılan konu da yine "Alan Çalışmaları"dır. 215 tezden 41'i alan çalışmaları üzerinde yapılırken, 1970'lerden beri çalışılan diğer temalar ise "Öğretmen Yetiştirme", "Medreseler", "Yaygın Eğitim" gibi konulardır. Doktora tezlerinde "Orta Öğretim" temasına yönelik sadece bir çalışma bulunmaktadır. "Alan çalışmaları" ve "Biyografiler" ile ilgili tezlerin çokluğu anlaşılır bir durumdur. Çünkü her disiplinin tarihsel sürecine ve süreçteki kişilere ilişkin konular devamlı olarak araştırmacılar için ilgi çekici olmuş olabilir.

Temaların yıllara göre dağılımına bakıldığında yüksek lisans tezlerinde başlangıçtan 2000'li yıllara kadar ağırlıklı olarak "alan çalışmaları" ve "biyografiler" en fazla çalışılan konular iken 2000'li yıllarla birlikte "yerel çalışmalar" da belirgin bir artış gözlenmiştir.

1990'lı yıllarla birlikte Türkiye'de üniversite sayısının artışı ve buna paralel enstitü sayısındaki artış akademik çalışmalarda en azından nicelik bazında bir artış sağlamıştır. Açılan üniversitelerin ülkenin muhtelif bölgelerinde açılmış olması yerel eğitim tarihi çalışmalarının artışında etkili olmuş olabilir. "19. Yüzyılın Sonu ve 20. Yüzyılın Başlarında Kütahya Sancağı'nda Eğitim", "20. Yüzyıl Başlarında Gaziantep'te Eğitim", "Aydın Lisesi", "Osmanlı Dönemi'nde Elazığ'da Eğitim" vb. örneklerinde olduğu gibi.

Yerel eğitim tarihi çalışmalarının önem kazanmasının nedenleri arasında tarihçilik çalışmalarında son yıllarda gözlenen "yerel tarih" düşüncesinin payı da olmuş olabilir. Doktora tezlerinde ise böyle bir ayırım yoktur. Süreç içinde "alan çalışmaları" hep en çok tercih edilen tema olmuştur.

Kaynaklar

- Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, PegemA Yayıncılık, Ankara 2010, 16. Baskı.
- Binbaşıoğlu, Cahit, *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi*, MEB Yayınları, Ankara 1995.
- Cüçük, Eyüp, *Türkiye’de Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Doğan, İsmail, *Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri: Kurumlar, Kişiler, Söylemler*, Nobel Yayınları, Ankara 2010.
- Ergün, Mustafa, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, [6/12] 2008, s. 321-348.
- Ergün, Mustafa, “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Eğitim Tarihi”, *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, (Editörler: Hesapçıoğlu, M. & Durmuş, A.), Nobel Yayınları, Ankara 2006, s. 56–79.
- Gündüz, Mustafa, “Metodoloji, Kavram ve Konu Kıskaçında Türk Eğitim Tarihçiliği”, *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 4(7) 2018.
- Öztürk, Cemil, “Türkiye’de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, [6/12] 2008, s. 487-520.
- Sakaoğlu, Necdet, “Eğitim Tartışmaları”, *Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, C III (1985), s. 478-484.
- Somel, Selçuk Akşin, “Türkiye’de Abdülhamit Dönemi Eğitim Tarihçiliğinin Son Otuz Yılı (1980-2009): Genel Bir Değerlendirme Denemesi”, Ali Akyıldız (Ed.), *Vefatının 90. Yılında II. Abdülhamit*, Küre Yay., İstanbul 2010.
- Şahin, Mustafa; Çetinoğlu, Aslı; Ayvaz, Saide, “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Tarihçesi İle İlgili Tezler Üzerine Bir Değerlendirme”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, [6/27] 2013, s. 494-504.
- TALİD, “Mehmet İpşirli ile Medreseler ve Ulema Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, [6/12] 2008, s. 451-470.
- TALİD, “Sunuş”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, [6/12] 2008, s. 3-8.
- TALİD, “Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, [6/12] 2008, s. 471-486.

Uygun, Selçuk, “Eğitim Tarihi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Analizi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, [2/33] 2012, s. 263-282.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, 2. Baskı.